

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De SS. martyribus, Felice presbytero, Fortunato & Achil leo Diaconis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

ipsis habentes, superno ac caelesti auxilio destituimur. Itaque merito formidamus & decedimus: neque, tentatione aliqua exoriente, consistere firmo loco possumus. *Quamobrem* necessè est, Dei præceptum illud assidue à nobis seruari. *Vigilate & orate*, nè intretis in tentationem. Quod enim dicit, *Vigilate & orate*, nihil aliud vult, nisi vt propriam imbecillitatem agnoscamus, semperque diuinum auxilium imploremus. Nam & Petrus Apostolus sæpè pro Christo ipso se moriturum pollicebatur, sed quoniam Christi subsidium non quæsiuit, sui spiritus prompto feruore & alacritate confusus, redarguta fuit carnis infirmitas, quæ spiritus feruorem superauit. *Quamobrem* ad illum spectans Dominus, dicebat; *Vigilate & orate*, nè intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus, caro autem infirma: ob idque meo subsidio vobis opus est.

Ipsium igitur & nos in omnibus Saluatorem ac liberatorem Christum imploramus per gloriosum hunc semperque celebrem, qui trophæum & pulcherrimam victoriam verè assecutus est: per martyrem, inquam, Georgium, precamur Deum, vt eius voluntas in nobis fiat, sicut & in caelis: vt vna & concors nostra cum illo & cum caelestibus mentibus sit sententia ac voluntas, vt videlicet in nobis cõpleatur diuina illa vox, quam de nobis Filius ad Patrem misit, cum nos ad seipsum congregaret: *Vt sicut ego & tu, Pater, vnum sumus, & ipsi in nobis vnum sint: ego in ipsis, & tu in me: vt sint perfecti in vno eodemque sensu, eo scilicet, qui diuinus est: vt ita & ipso in nobis habitante, & intenso amoris vinculo secum vnà colligatos nos tenente, efficere possimus, quod in Cantico dicitur: Tenui ipsum, & non dimisi eum: ipse verò in nobis illud perficiat, Non te dimittam: haudquaquam in tentatione nos relinquens, sed liberans nos à malo, & ab omni studio atque imperu hostis diaboli, corruptioni animæ inhiantis: sicut tunc diuinum hunc, multis certaminibus exercitatum & sanctum martyre Georgium liberauit: vt & nos vnà cum illo choreas ducentes, dicere possimus: Anima nostra, sicut passer, erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit celum & terram. Quoniam regnum & potestas seruandi nos in tempore angustiarum, à nullo alio, nisi ab ipso solo, proficitur Domino nostro Iesu Christo, vero Deo ac Salvatore nostro; per quem, & cum quo conuenit & iure debetur eiusdem Imperij conforti Patri, & eiusdem essentiae Spiritui sancto vitæ auctori, omnis gloria, honor & adoratio, magnitudo ac magnificentia, nunc & in secula seculorum, Amen.*

ACTA QVÆDAM ET MARTYRIVM SANCTORVM FELICIS PRESBYTERI, FORTVNATI ET ACHILLEI diaconorum, eruditè conscripta à quodam, qui res non auditas, sed visas se narrare subindicet. Consentiunt autem antiquissima Martyrologia.

23. Aprilis.

Felix cum socijs mittitur Valentiam ab Ireneo.

Clarent miraculis.

Igitur beatissimus Irenæus, Lugdunensis vrbs episcopus, consequenti tempore martyr, in quo, dispositione diuina, instituendæ fidei fundamenta mirabili locata firmitate constabant, Felicem presbyterum tam conuersatione quam nomine, Fortunatum, in quo consummationis diuitias adfuturas rei iam vocabulum promittebat, & Achilleum diaconum, Valentinae vrbi pro imbuendæ prædicationis seminario destinauit. Quos illic gentilium posita multitudo spiritalis gratiæ suscepit studio, mirabili excoluit honore, venerationis dilexit affectu. Vbi dum impositi tam oneris, quam honoris munia terreno labore, caelesti militia exercere iugiter desiderarent, tanta in eis breui tempore miraculorum emicuit fortitudo, vt quosque spiritalis nequitie infestatione vexatos, morborum enormitate compressos, variarum ægritudinum debilitate præmortuos, opulutionis armati potentia, pristino vigori mentis & corporis viribus restaurarent. Quæ cuncta signorum virtutibus, tam gratiarum quam præconiorum suffragijs dilatata nequeunt sufficienter narrationis tramite referari: cum potius dignum sit, contemplata, euidenti fide præferre, quam audita & ambigua, agnitione recipere.

Ergo memorati iam ex magnis ad meliora tendentes, haud procùla Valentina ciuita-

nitate ad Orientem, scilicet hoc quoque diuinitus eligentes, exiguum tugurium, per quod sunt caeleste habitaculum consecuturi, humili sedulitate, sed deuotione sublimissima, locauerunt. Ibi que iugiter continuata psalmorum modulatione instructi, vigiliarum laboribus muniti, ieiuniorum parsimonia pasti, maxime à Domino roborati, gentiliū multitudinem ad baptismatis gratiam, exhortationis ac fidei pia laudabilique violentia rapiebant. Succedente itaque tempore, cum sanctus Felix artus excubiarum assiduitate defessos, aliquantum in sopore quiescere permisisset, visionem, caelestis indicij assignatione monstratam, fratribus enarrauit, dicens: Vidi locum, si derei splendoris coruscatione micantem, ineffabilium florum diuersitate vernantem, fragrantibus quoque aromatibus redolentem, tabernacula etiam stellantibus gemmis insignia, fulgentis auri decore radiantia: in quibus quinque agni, niueo candore nitentes, albetia lilia flore depicta croceo, pastu delectabili inuitante, insigni amoenitate carpebant. Quod dum, magnitudinis immensitate perterritus, & virtutis admiratione gauisus, intendo: audiui hæc dicere, diuinæ vocis referatione prolata: Eugè serui, fidei deuotione probati, Irenæi famuli mei discipuli, qui talenta exigua, multiplici locupletatione ampliata, parastis: introite in gaudium Domini vestri, quo vos faciet perpetuæ latitiæ exultatione gaudere, fratrum vestrorū societati coniunctos. Dum ergo huius delectabili narratione fruuntur, Fortunatus & Achilleus, spiritalis gratiæ ardore succensi, aiunt: Gloria tibi cæli fabricator, mundi conditor, ineffabilium munerum tuorum ostensa largitate promissor, quia per famulum tuum Felicem, nobis indignis immerentibusque caelestium thesaurorum arcana demonstras, ac nos pie vocis adhortatione sollicitas, tantæque remunerationis inuitatione corroboras: annue, vt contra imminentem aduersarij infestationem protectionis tuæ auxiliatioe muniti, eius saeuientis furoris iacula contemnere, & ad consummatam passionis coronam, te in nobis vincente, peruenire suffragij tui munimine mereamur: quia cum tuum sit, quod pro pietate mens humana superare aggreditur, ipsius tamen facis esse pro retributione, in concertatione quod gesserit.

Huiusmodi itaque oratione completa, quidam frater cum literis adfuit, à sancto Ferreolo & Ferrutione directus, quos memoratus beatissimus antistes destinauerat ad Ventionensis ciuitatis ecclesiam, instituen di fundaminis constructione locandam. Quæ literæ huiusmodi scripti seriem continebant: Dominis pijsissimis, in Christo fratribus, Felici, Fortunato & Achilleo, Ferreolo & Ferrutio in Domino salutem. Seculorum moderator, animarumque redemptor, confessorumque suorum vberima largitate munerator, quædam mihi famulo suo arcaneorum suorum occulta dignatus est referantis visionis declaratione monstrare, quæ etiam festino desiderio studui ad sanctæ fraternitatis vestre notitiam peruenire. Cum ego transactis vigiliarum excubijs quieturi corpusculi membra, sopore paululum reparanda laxasset, vidi patefacta cæli pagina, angelicis manibus, prætento Crucis vexillo, quinque coronas prolata, auri splendore fulgentes, ac gemmarum coruscatione micantes: audiens etiam vocem, tam mirabili stupore terribilem, quàm ambiendæ inuitationis pollicitatione iucundam, ita dicentem: Irenæi discipuli, qui eius suscepistis prompta deuotione præceptum, percipite caelestis gloriæ regnum, mea remuneratione promissum. Credo itaque sanctissimi fratres, quod huius visionis miraculum nos martyrij solliciter ad triumphum. Et quia fortior debet semper parari animus, vbi altioris decertationis superatur euentus, diuinæ opitulationis suffragio, nos mutæ exhortationis munimine roboremus: quatenus cum ingruentis persecutionis tentamenta aduenerint, paratam valeamus habere ad suppliciorum cruciatus fidem, si volumus adeptæ exultationis obtinere victoriã. Hic rursùm beatus Felix, quæ ei fuerant reuelata, quæque fratribus suis Fortunato & Achilleo fidei relatione patefecerat, Ferreolo & Ferrutioni scriptorum pagina declarauit. Tum verò viri, quos manifesta præmia accenderant, ad tanti triumphij insignia capeffenda, iugiter psalmis hymnisque continuata modulatione replicatis, animos preparabant.

Igitur eo tempore Aurelij principis persecutionis furore saeuente, Dux Cornelius Valentiam ingreditur ciuitatem. Vnde cum vectandi gratia, potentia dilatatione sublimis, arrogantia tumore terribilis, populi copia circumseptus procederet, audit sanctum Felicem, Fortunatum & Achilleum assueræ deprecationis inuocatione psallentes. Quorum voces audientes, pia tantæ dulcedinis oblectatione mulcebantur, vt angelicis choris concinentibus, in tonare modulatione canoris clarissima organa crederentur. Locus verò Psalms hic erat: Omnis terra adoret te Deus, & psallat tibi, psalmum Psal. 67. dicat

Eorum exercitia.

Multos conuertunt.

Visio S. Felici.

Martyres laudant Deum.

Irenæum dicit.

Literæ SS. Ferreoli & Ferrutiois.

Visio martyris.

Valentiam Galliæ dicit.

Psal. 67. dicat

dicat nomini tuo altissime, alleluia. Cornelius hæc auditu denunciante cognoscens, tam stupore attonitus, quàm diræ mentis furore succensus, ait: Quisnam sonus aurium mearum secreta percussit? Nunquid post Seueri principis seueram laudabilemque Ludunensium trucidatione, in his locis Christianitatis aliqua indicia remanserunt, quæ & sacrilegè numina despiciant, & audacter principum decreta contemnant? Cui præeuntes milites dixerunt: Sunt hîc tres viri, sublimissimi seductores, qui tertîa ferè partem populi ad cultum Christi sua indefinenti allocutionis persuasione traxerunt, deorum quoquè nostrorum sana, antiqua operositate sublimia, & cæremoniarum nostrarum religione sanctissima, prophana authoritatis viribus subuerterunt. Tunc Cornelius diabolicæ vesaniæ astuatione inflammatus, præcepit eos ardui claustris carceris mancipari. Qui etiam, cùm redeunti fuissent custodum officijs præsentati, dixit eis: Non reliquorum, qui se Christianæ religionis superstitione iactabâr, vos exempla deterret, qui vt Deum colere præsumebant, quem constat Iudæorum stirpe progenitum, atque eorum iusto vrgente fitore, verberibus flagellatum, patibulo affixum, mortis vltione damnatum, humana vel communi conditione sepultum? & adhuc reuerenda deorû numina, prophana abusione despicitis, simul & inuictissimorum principum decreta contumaci proterua contemnitis, ac populum, præcis templorum cæremonijs famulantem, noui erroris subuersione disperditis.

Mittuntur
in custodia
sancti mar-
tyres.

Constanter
respondent
Iudici.

Felix verò, autoritate susceptæ confessionis armatus, cõstanti fide & mente respondit: Nefanda persuasionis sensus, dolenda perditione damnatos, ideo profundæ ignorantia error obtenebrat, quia caelestium mysteria non recipiunt arcanorum, nec eodem vilius veritatis splendor illustrat. Referanda est ergò potiùs contemplatio animarum fidei claritate, quàm corporum: & intelligendum, deos istos, quos tanto præconio & assertione falsitatis extollis, omninò deos non posse dici, quippe qui fabricati manuum vestrarum effigiatione noscantur. Dic mihi, quodnâ valebunt precantibus medela adhibere præsidium, à quibus sumpsisse probantur exordium? Et cùm authores eorum, mortis assidua fragilitati succumbant, ipsi cuius deitatis æternitate subsistant? Est enim Deus omnipotens præteritorum initiator, præsentium rector, futurorumque dispositor: qui humanum genus imaginis & similitudinis suæ procreatione plasmatis, sibi præcepit famulari. Idcirco indignum est, vt creatura creaturæ seruientis proprium ignoret authorem. Quem si plena fidei mente receperis, numinum tuorum irridenda veneratione neglecta, facillè poteris æternæ vitæ præmia promereri, atque ad caelestis habitationis ineffabilium munerum beatitudinè peruenire. Ad hæc Cornelius pertinaci deliberatione persistens, ait: Salubrius nanque deberetis habere consilium, vt auri argenti que talentis liberalitatis meæ perceptis largitate, salutis vos securitas vendicaret, quàm pro tanti sceleris facinore perpetrato, multiplicium suppliciorum pœna consumeret, & nec corpora vestra ad solitam vel communem perueniant sepulturam. Felix, Fortunatus & Achilleus dixerunt: Qui Christi potentiam abnegare proditione damnata perseuerant, æterni interitûs mancipatione peribunt. Nos verò nec crudelis pietatis tuæ pollicitatio oblata sollicitat, nec pœnarum cruciatio interminata conturbat: quia Deus noster semper seruis suis præstat in congressione fidem, in decertatione virtutem, in consummatione victoriam. Gloriosius nanque est, æternæ beatitudinis vitam perpetuam obtinere, quàm diabolicæ persuasionis errori mortifera credulitate succumbere: quia quisquis recti cursûs gubernaculum derelinquit, meritò in scopulos naufragij illisus collabitur.

Contemnit
terrenam
æque atque
blandientè.

Cæduntur
neruis im-
maniter.
Psal. us.

Nihil ledun-
tur flagello-
rum ictibus.

Tunc Cornelius virosa animi indignatione succensus, neruorum durissima flagellatione eos præcepit licitorum instantia verberari. Qui inter ipsa beata supplicia prophetica lectionis instructione psallebant: Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in nos: nos autem exercebimur in mandatis tuis. Cornelius verò ait: Ecce dii nostri, quos adorare prophana resultatione contempsistis, vlticis in vos iræ suæ supplicia intendunt. Vbi iam est Christus vester, qui vos non aut virtutis suæ præsidio adiuvat laborantes, aut potentia suæ munimine eripit liberatos? Sanctus Felix ita respondit: Si mentem tuam non letiferi erroris cæcitas obtineret, cernereres quòd nos, quos credis flagellorum tuorum dilaceratione sulcatos, nec impressi indicij vestigia designata commaculant. Cornelius præsentis virtutis admiratione confusus, ait: Quia vos tot flagellorum cruciatibus afflictis, dijs nostris inuictissimis non cessatis conuiciari, peritura corpora vestra teterrimi carceris claustra suscipient, postmodum tractatûs mei deliberatione librante, seueriori vltione intentè trucidanda. Itaque beatis viris intra fero-

ces

ces carceris tenebras constitutis, & solitæ modulationis exultatione reboante concinentibus, medio ferè noctis tempore angelus adfuit, exterritisque custodibus, munita obiectiois claustra perfringens, & multiplicium tenebrarum tetra obscuritate condensa ardentis luminis coruscatione dirumpens, ait eis: **Ite nunc fideles confessores Dei, non terrenæ protectionis defensati scuto aut galca, sed diuinæ virtutis armati fiducia, templum vel numinum simulacra, perditionis arte effigante composita, subuersa vel comminuta fide integra citò dispergite. Qui maturantes deuota mente caelestia complere præcepta, templorum obstacula referantes, Iouis staruam, electri preciositate fulgentem, in puluerem arrepto fabrili malleo redegerunt: similiter Mercurij & Saturni.**

Angelus ejs
apparet in
carcere.

His omnibus ita peractis, milites Christi iterum compræhensi, & ante Cornelium adducti, illi dixerunt: Crede in Deum, qui probatur tantæ potentia habuisse virtutem, vt Lazarum, quatruiduanæ sepulturæ iam foetore torpentem, ad spiramen vitæ reuocaret, in mari quoque siccis inambularet vestigijs, quinque etiam millia mortalium quinq; tantum panibus geminisq; piscibus immortalibus pastos opibus saturaret, saeuientium ventorum tempestates imperantis verbi tranquillitate firmaret. Hic nanq; merito tantorum signorum miraculis adoratur, qui aurium meatus, crassitudinis damnatione obstructos, præcepti sui medela prisco reformauit auditu, cæcorum oculos inflicta obdurationis nube conclusos, reserata nouæ lucis fruendis visibus restituit, pedes debilitatis contractione sublato, diuinæ auxiliatiois misericordia reformauit, lepræ etiam squalore perfusos, computrescentis squamæ tabe deterfa, iussit rediuiuæ carnis reparatione virefcere. Hic nanque Deus dignè & diuinitatis suæ maiestate solus creditur, & cunctis cordis viribus diligitur, & insignium miraculorum testimonijs formidatur. Tunc Cornelius veritatis seric superatus, atque ob hoc magis succensus, iussit eos reuinctis post tergum manibus, renibus cruribusq; contractis, circa vertiginem rotarum adstrictos, fumi quoque amaritudine vel nube supposita, die ac nocte continuata eculei extensione suspendi. Quos etiam, vesana vrgente crudelitate, lictores increpabant, dicentes: **Qui deos comminuere procaci temeritate præsumunt, talibus debent supplicijs nefandam amittere vitam. Si tamen Christus ille hac deitate pollet, qua vos nominis sui magnitudinem iactatis, virtute eripiat, tormenta sub moueat, vincula dirumpat.**

Iohan. 11.
March. 14.
Ibidem.
March. 8.

Grauissimè
sancti viri
cruciantur.

Sequenti verò die Cornelius iussit eos à ligaminū nexibus, paululum impertita abfolutione, laxari: quibus ait: **Sacrificate dijs, quos confringendo audaciter temerastis: forsitan eorum indulgentiam obtinebitis, vt collato medicorum studio, ad incolumitatem pristinam peruenire possitis. At illi responderunt, dicentes: Si in dijs istis aliquid existeret nosceretur, sibimetipsis protectionis necessariæ iuuamina præbuisent, vt crederentur tunc posse subuenire aliorum supplicio, si ipsi sua potentia sese de proprio liberassent. Satiùs itaque ducimus, æternæ vitæ præmia mercaturi, pro Dei nostri confessione succumbere, quàm perditionis vestræ caremonijs deseruire. Tunc imminente iam gloriosioris certaminis victoria vel triumpho, iussit eos Cornelius gladij obtruncatione percelli. Qui à ministris iuxta præcepta extra ciuitatem educi, & tamen circumfusa populorum multitudini prædicantes, in loco orationis, quem sibi condiderat, & persecutorum fuerat infestatione crematus, consummati martyrij sunt præmiū consecuti: nocturnoque tempore Christianorum fide vel studio, digna sunt celebritate sepulti. Vbi diuinæ remunerationis testimonio assidue existere miracula comprobantur.**

Capite ple-
ctuntur.

Miracula
ad sepulcra
eorum.

Illi fletuum nostrorum exoratione obtinente, dignentur nobis superno adminiculari suffragio, urbem propriam protegere, indignos misericordiæ auxilio roborare, carceratis quoque multiplicium delictorum vincula adstricta laxare, annuente Domino nostro Iesu Christo, cui est honor, potentia & virtus cum patre & spiritu sancto in Trinitate perfecta, in secula seculorum, Amen.

VITA